

Luku 12
**Valtaverkostoja on
kaikkialla**

Luku 13
**Vaikuta ja maailma
muuttuu**

Tehtävä 1.

Perustele väite: Valtaa on kaikkialla.

- **Dahlin mukaan valta on kykyä saada toiset toimimaan haluamallaan tavalla.**
- **Vallan käyttöä esiintyy niin politiikassa, koulussa kuin lasten hiekkalaatikollakin.**
- **Foucaultin mukaan valta nähdään kahden tai useamman henkilön välisenä suhteena.**
- **Valtasuhteet muuttuvat jatkuvasti, ja valtaverkostoja luodaan keskinäisessä kanssakäymisessä.**

Erilaista valtaa

”Kyky saada joku tekemään jotain”

1. Poliittinen valta

– Kuka tai ketkä tekevät meitä koskevat päätökset.

2. Aktuaalinen ja potentiaalinen

– suora ja epäsuora valta (esim. valvonta)

Erilaista valtaa

3. Legitiimi ja illegitiimi

–Oikeutettu ja epäoikeutettu/laiton valta

4. Legaliteetti

–laillisuus/muodollisuus

Erilaista valtaa

5. Auktoriteettivalta (Weber)

a. Perinteinen auktoriteettivalta

- **esim. hallitsijasuku**

b. Legaalis-rationaalinen valta

- **lainsäädäntö**

c. Karismaattinen valta

- **johtaja**

Yhdistä käsitteet oikeisiin selityksiin.

1. asiantuntijavalta

2. eliitin valta

3. julkinen valta

4. kansanvalta

5. kunnallisvalta

6. pakkovalta

7. tasavalta

8. poliittinen valta

9. taloudellinen valta

10. valtiovalta

11. virkamiesvalta

12. yksinvalta

13. legitiimi valta

14. näkymätön valta

15. etujärjestöjen valta

A. valtio, jonka päämies valitaan vaaleilla tai valtio, jossa ei ole päämiestä lainkaan

B. kansa päättää valtiollisista asioista itse tai edustajiensa välityksellä

C. tilanne, jossa vakituisilla toimenhaltijoilla on paljon valtaa verrattuna poliitikkoihin

D. jonkin alueellisen ja poliittisen kokonaisuuden järjestäytynyttä hallitsemista

E. yhden ihmisen rajoittamatonta muiden hallitsemista

F. tietäminen ja taitaminen antavat auktoriteetille vallan vaikuttaa asioihin

G. valta on harvalukuisella, etuoikeutetulla joukolla

H. perustuu lakiin ja antaa viranomaisille oikeutuksen määrätä kansalaisia tekemään jotakin

I. kyky vaikuttaa yhteisiä asioita koskevaan päätöksentekoon

J. kyky rajoittaa, kieltää, estää tai rangaista ihmisiä

K. voi tehdä kuntalaisia koskevia päätöksiä

L. mahdollisuus tehdä monia koskevia merkittäviä taloudellisia päätöksiä

M. valta on työmarkkinajärjestöillä, painostusryhmillä ja lobbareilla

N. valta perustuu perinteisiin, tapoihin ja uskomuksiin

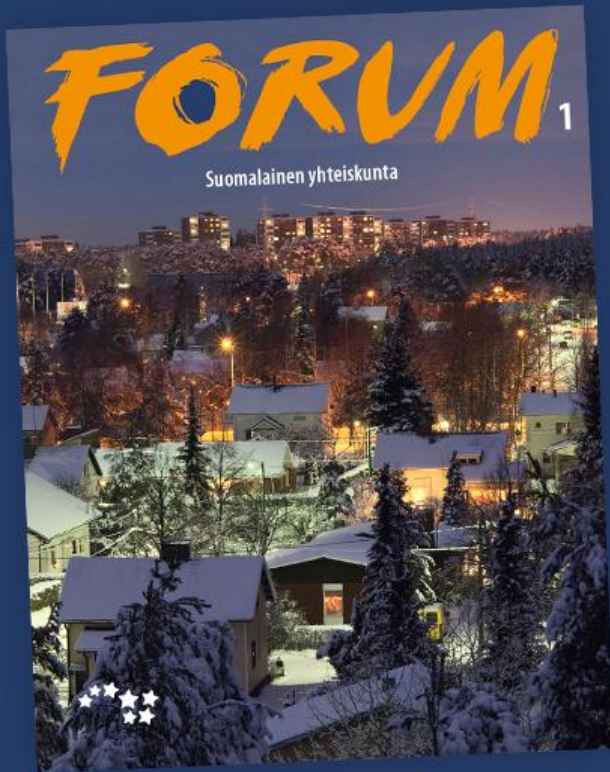
O. valtaa käyttävät vallanpitäjät, joiden vallankäytön kansalaiset hyväksyvät

Yhdistä seuraavat vallan lajit ja vallan käyttäjät toisiinsa

Miksi asiantuntijoiden valta on lisääntynyt päätöksenteossa?

- **Tiedon määrä yhteiskunnassa on lisääntynyt.**
- **Yhteiskunnalliset ongelmat ovat monimutkaistuneet.**
- **Poliitikoilla ei ole kaikkia asioiden ratkaisemiseen vaadittavia tietoja.**
- **Toisaalta poliitikot saattavat "piiloutua" vaikeissa asioissa asiantuntijoiden tietämyksen taakse.**
- **Valtaa delegoidaan alaspäin yhä useammin, koska päätettäviä asioita on paljon.**

Luku 13

Vaikuta ja maailma muuttuu

Perinteisiä vaikuttamisen muotoja

Poliittinen osallistuminen:
äänestäminen,
ehdolle
asettuminen
vaaleihin,
puolueet

Nimelistojen
kerääminen,
verkko**adressit**

**Mielenosoitus
ja boikotti**

**Yhteydenotto
poliittisiin
päättäjiin tai
virkamiehiin
(diplomaatit)**

**Median kautta
vaikuttaminen** esim.
mielipidekirjoittaminen,
blogit eli verkkopäiväkirjat

Lakko

**Yhdistystoiminta ja
etujärjestötoiminta**

**Kansalais- ja
kuntalaisaloitteet**

Kansalaistottelemattomuuden vaikuttamiskeinoja

Tehtävä 1.

Valta yhteiskunnassa kuuluu demokratian mukaan viime kädessä kansalaisille.

- **Kun kansalaiset ovat itse päättämässä, he sitoutuvat paremmin yhteiskuntaan politiikkaan.**
- **Erilaiset mielipiteet tulevat esille paremmin.**
- **Kansalaisten osallistuminen lisää poliittisten päätösten legitiimiyttä.**
- **Kansalaisten aktiivisuus ehkäisee vallan väärinkäytöksiä.**

Jos osa kansalaisista ei käytä demokraattisia oikeuksiaan esimerkiksi jättämällä äänestämättä, ei kansanvalta toteudu kuin osittain.

Valta Suomessa

• 1. Poliittinen valta:

- **perustuslain mukaan kansalla**, joka käyttää sitä suoraan tai edustajiensa välityksellä.
- **eduskunta**
- **hallitus**
- **presidentti**
- **poliittiset puolueet**

Valta Suomessa

• 2. Taloudellinen valta:

– **Yritykset ja kuluttajat**

– **Markkinatalousjärjestelmässä yrityksillä, muilla taloudellisilla toimijoilla ja Kuluttajilla on taloudellista valtaa**

– **Entistä enemmän kansainvälisillä yrityksillä.**

– **Talouselämän pitää kuitenkin toimia maan lakien mukaan.**

Valta Suomessa

- **3. Kansalaistoiminnan valta:**
 - **Tehtävänä on järjestelmän kritisoiminen, ylläpitäminen ja/tai vaihtoehtojen luominen.**
 - **Kansalaisjärjestöt, kuten Punainen risti tai Amnesty International ovat osa valtarakennetta.**
 - **Suomessa järjestöt ovat vaikuttaneet valtiollisen järjestelmän toimintaan, esimerkiksi hyvinvointivaltion rakentamiseen.**

Valta Suomessa

- **4. Median valta:**
 - **Tärkein tehtävä: Vahtikoirana toimiminen!**
 - **Tuo julkisuuteen asioita, joilla on yhteiskunnallista merkitystä ja jotka vaikuttavat demokratian toteutumiseen.**
 - **mainostaminen, ylistäminen, mollaaminen...**
 - **Huom! SOME:n edut ja haitat**